

V R T E C

Časopis s podobami za slovensko mladino s prilogo „Angelček“.

Štev. 5.

V Ljubljani, dne 1. maja 1915.

Leto 45.

POLJE IN SOLNCE.

»Kakšni zakladi
tu po livadi,
kamor pogledaš, povsodi leže!
Kaj je bogastvo,
kaj veličastvo
solнца?!« se báha sneženo poljé.

»Kaj če je zlato?
Manj je bogato,
kakor na meni en demant je sam.
Jaz bi se skrilo,
ne bi svetilo,
bilo bi take me revščine sram!«

»Kaj ti je dala
vsa samohvala?
Jaz le, tvoj kralj, ti bogastva delim.
Moje žarenje
dá ti zelenje
v lepih pomladih, demántov sred zim!«.

Solnce to speče,
ali ne reče
niti besedice — toplo žari.
Vedno močnejše
sveti in greje,
sneg pa izginja od dne do noči.

Veter zadiha,
z juga zapiha,
slednje izgine bogastvo s poljá.
Krije ga blato.
Solnce pa zlato
lepše kot prej se kraljevo smehljá:

Franjo Neubauer.

NAD BREZDNOM.

Povest. — Spisal Jos. Vandot.

5.

V jutranjem mraku so vstali Lojz, Klemuc in Inja in so se oblačili. Drvar Peter je spal naprej in niti zbudil se ni. Zunaj po gozdu je bilo še mračno. Z drevja so kapale debele kaplje, in nekaj vlažnega, neprijetnega je velo po zagorskem svetu. Megla je zakrivala na gosto vse, da se ni videlo niti pet korakov naprej.

V začetku so šli gozdarji molče skozi gozd. Toda kmalu so krenili iz njega in so stopili v ozek, strm jarek, ki se je raztezal daleč gor, kjer se je razgrinjalo pod belimi skalami širno snežišče, kamor so prihajale samo divje koze. Razrit je bil jarek in poln skal. Po deževnem času jih je navalil hudournik kdoveodkod iz nepristopnih visočin... Lezli so drvarji po jarku dolgo, dolgo in so se vzpenjali vedno više. Težavno je bilo to plezanje, ker so jim mestoma zapirale kot visoke, od vode gladko oblizane skale. Prijeti so morali z rokami svoje coklje in bosí so plezali kvišku, da so prispeli srečno na varni kraj.

Inji je ugajalo to vratolomno plezanje. Brezskrbno se je plazil za Lojzem in Klemucem in niti mislil ni več, da je danes nedelja, ki je posvečena le Gospodu v nebesih. Samo na naporno pot je mislil, ki jo je gledal pred seboj. Čvrsto se je porival od skale do skale in ni niti čutil najmanjše utrujenosti. Megla je postajala vedno gostejša, da se je videlo komaj za korak predse. Klemuc se je ustavil in si je obrisal pot z obraza. »Hm, ne bomo prišli daleč, če nam bo nagajala ta preklicana megla,« je rekel zlovoljen. »Da se je morala ravno danes vleči na skale!«

»Počakajmo, da vzide solnce,« je menil drvar Lojz. »Tedaj se vzdigne megla, pa bo najlepši dan.«

»Pa pojdimo naprej!« je zagodrnjal jezno pastir in se je pričel plaziti po mokri skali. Toda megla je postala više, gori tako gosta, da bi jo bil lahko rezal z nožem. Klemuc je robantil, a Lojz se mu je posmehoval in ga je bodril. »Poglej, Injo!« mu je rekel, ko se je ustavil za trenutek kraj srditega Klemuca. »Mlad je še in neizkušen, a je vendar pred nama visoko gori v skalah. Pa ti, ki si star lovec, obupuješ in tarnaš kot majhen otrok.«

Klemuc se je ozrl, da vidi Injo. A ni ga bilo nikjer. Splazil se je bil naprej, in Klemuc je slišal zdaj ropot kamenja visoko gori. Tedaj pa je vedel, da je Inja resnično že gori nad jarkom. Postalo ga je sram. Samo zarezal je nekaj nad Lojzem, potem pa se je pričel naglo plaziti navkreber.

Glasen vrisk se je razlegnil hipoma sredi megle. Lojz in Klemuc sta obstala in sta se prijela za glavo. »Molči, ti rečem!« je zavpil Lojz ves razdražen. »Glej ga cepca! Vse živali bo prepodil in povrhu nama kliče še

lovca... Ali boš tiho!« je zavpil še enkrat, da je odjeknilo med mrtvim skalovjem.

Vriskanje je utihnilo. Lojz in Klemuc sta plezala naprej. Siva megla je postajala vedno svetlejša in se je umikala kar vidno. Lojz in Klemuc sta preplezala zadnje skalovje in sta stopila na razsežno planotico. Oddahnila sta se globoko. Kajti hipoma ju je obsijalo solnce, ki je posvetilo izza škrbastih Polic. Nebo nad njimi je bilo jasno. Samo pod njimi se je še razgrinjala siva megla in je valovila kakor razburkano morje.

Na skali je sedel Inja in je strmел ves zavzet v čudovito krasoto, ki je ležala pred njegovimi očmi. Na desni se dvigujejo nevisoko od njega škrlatni vrhovi Polic, zasneženi do vrhuncev. Solnčni žarki se svetlikajo nad zamrznjenim snegom, kakor da se prši tam tisoč in tisoč biserov. Pod njim pa megleno morje, ki se ziblje in valovi, da se zdi, pogreza se vsa zemlja. Ostali so sami mogočni snežniki s svojimi vrhovi, ki jih obzarja s škrlatnim ognjem vzhajajoče solnce... Inja sedi tam na skali in gleda s široko odprtimi očmi v to krasoto. Ne, nikoli ni še videl kaj takega, kar bi bilo temu podobno. Ne, nikoli...

Še dolgo bi bil strmел, da nista stopila zdajci k njemu Klemuc in Lojz. Toda ta dva se nista čudila krasoti narave, ker sta bila vajena tega. »Zakaj si vriskal?« se je obregnil Lojz. »Ali ti nisem prepovedal tega?«

Inja ga je pogledal debelo in se začudil. Toda naglo se je posmejal in je odvrnil: »Ne zameri, Lojz. Pozabil sem tvojih besed. Sèm sem prišel iz megle. Ker je bilo vse tako lepo, nisem mogel drugega nego zavriskati. Ne zameri, Lojz.«

»Hm,« je zamrmral Lojz in se je pričel ozirati na vse strani. Tedaj je visoko gori nekaj počilo glasno, da so se ozrli vsi trije na ono stran. Nad snežiščem se je pokazalo nekaj črneга, drobneга, ki se je premikalo komaj vidno. Lojz je pokazal tja gor. Roka se mu je tresla kakor v mrzlici. »Bo, ti rečem, Klemuc,« je rekel. »Naravnost v past jih bova izvabila. Samo za vetrom morava ostati.«

Klemuc je kimal z glavo. Oči so se mu svetile, ko je opazoval divje koze, ki so se pasle nad snežiščem. »Rečem ti, da jih je najmanj deset. Danes pa imava srečo.«

Lojz se je smehljaj zadovoljno in si je mel roke. Nepremično je gledal gor v skalovje in je stopical z noge na nogo. Inja se je čudil vsemu temu. Pozorno je gledal po skalah, a ni videl nič drugega, nego nekaj črnih pik, ki so se premikale onkraj snežišča. »Kaj? Tisto so divje koze?« je vprašal ves začuden. »Hm, čudno, da so tako majhne...«

A Lojz se je posmejal. »Divje koze so to,« je rekel. »Visoko so nad nami. Zato so pa tako majhne... Ti, Inja, danes se moraš izkazati. Dečak si, da ti na svetu ni enakega. Zato sem te pa tudi vzел s seboj. Torej me poslušaj, kaj moraš storiti. Nič težavnega. Glej onole skalo. Tja gor pojdi in se vsedi na vrh. Pazi dobro in vedno glej podse. Kadar koга zagledaš, pa pridi hitro k nama, da naju opozoriš na nevarnost. Posebno, če zagledaš lovca Vojca. Ali si razumel?«

Inja je prikimal. »Ali takoj?« je vprašal. Lojz je zamahnil z roko. »Kar pojdi!« je dejal. »A to ti rečem, da moraš paziti tako, da ti niti mušica ne odide izpred oči. Kajti drugače gorje tebi in meni!«

Lojzev obraz se je pomračil in oči so se mu zasvetile v nekem čudnem svitu. A Inja še vedno ni razumel vsega. Z glavo je zmajal, pa ugibal, kaj se bo vse dogodilo danes. Še enkrat se je ozrl po Lojzu in Klemucu, potem pa odšel preko skalne planotice. Pričel je plezati po strmi skali, da pride čimpreje na vrh. Že je priplezal do sredine in postal na ozki polici. Ozrl se je dol po planotici, da še enkrat vidi Lojza in Klemuca. Videl ju je pač; a ko ju je zagledal, se je izvil iz njegovega grla prestrašen krik.

Šla sta dolj Lojz in Klemuc. Onkraj skale sta se plazila kakor dva tatova. A čudno — glej! Na ramah sta nosila puški!... Inja je gledal in gledal. Strmel je in se je čudil, kje sta vzela Lojz in Klemuc tisti puški. Dolgo je premišljeval in je stal na ozki polici. Toda naposled je spoznal vse: Lojz in Klemuc sta imela puški skriti nekje dolj v skrivni kotanji.

Injo je razburilo to spoznanje. Dozdaj je vedno mislil, da lovi Lojz divje koze v zanjke. To ni nič nevarnega. Pa tudi pregrešno se ni zdelo Inji. A tako s puško streljati živali, to je pa prepovedano. Tako delajo samo divji lovci, ki niso nič drugega kot navadni tatovi. Dosti je že slišal Inja praviti o divjih lovcih. A nič dobrega, same grde in strašne povesti, da je bilo Injo kar strah.

Glej, gori se pa plazita zdaj Lojz in Klemuc, s puško v roki, in gresta nad divje koze, ki se pasejo onkraj snežišča. A Lojz in Klemuc nimata dovoljenja streljati živali. Lojz in Klemuc nista nič drugega nego divja lovca. Pa še na nedeljo streljata, na nedeljo, ki je svet dan. Zvabila sta nič hudega slutečega Injo z lepimi obljubami s seboj, da jima pomaga pri kaznivem oprasku. Kaj ni to greh? Kaj ni Inja tudi sam divji lovec, ker je v družbi z njima?

Tako je mislil Inja gori na skali. Mraz ga je pretresal, in v srcu je čutil divji strah, da bi bil najrajši kar pobežnil. Glej, kako hitro je stopil s prave poti in je zašel v pregreho. Kaj porečeta oče in mati, ako izvesta o njegovih slabih dejanjih? Gotovo se bosta jokala, ker imata tako hudobnega sina.

Injo je peklo v duši in ga žgalo. Mislil je pač, da bi zbežal in pustil divja lovca na cedilu. Jasno mu je bilo, da mora tako storiti, ako hoče obvarovati samega sebe. Toda nog ni mogel premakniti; sam ni vedel, zakaj ne. S široko odprtimi očmi je gledal za Lojzem in Klemucem, ki sta plezala že visoko tam gorj po skalovju. Izginila sta kar naenkrat za strmim robom, in minulo je dokaj časa, da ju je spet zagledal na drugi strani snežišča. Tam so se brezskrbno pasle divje koze. Razločno je videl, kako sta se stiskala lovca pod skalo in sta le tupatam pogledala preko roba po divjih kozah.

»Divja lovca sta v gorje meni!« je kriknil Inja ves iz sebe. »Zakaj sem se dal premotiti od Lojza? Svaril me je Plemšarjev stric, pa tudi Matija me je svaril. Pa sem bil tako neumen, da ju nisem hotel poslušati... A zdaj

sem divji lovec, kakor sta ona dva. Saj sem v njuni družbi, in stojim zdaj na straži, da ju ne zasači lovec Vojec...!»

In Inja se je stresel po vsem životu in je sklepal z rokami. A v tem sta zaškrnela v skalovju dva strela, zaporedoma sta zaškrnela, da je odmevalo krogičkrog kakor oddaljen grom. Inja se je prijel za glavo in je zavpil nehoté. Pogledal je na snežišče. V divjem diru so se razpršile kože in so bežale kakor blisk po strmih stenah. A divja lovca sta preplezala široki greben in sta se spuščala naglo proti snežišču. Inja ju je videl, kako sta tekla po zmrzlem snegu in sta se ustavila in sta se sklonila k tlom, kjer je ležalo nekaj črnega.

»Dve kozi sta ustrelila,« ga je izpreletelo. »Glej, na sveto nedeljo kaj takega, mesto da bi šla k maši... A tudi mene sta zapeljala, in tudi jaz imam greh...!«

In Inja se prime za glavo. Spoznal je hudobnost, ki jo je storil s tem, da s Nesrečo z divjima lovcema. Zato ga je bilo strah, in vsak čas se je ozrl v nebo, misleč, da ga zagrne črn oblak. Bliski prično švigati in grmenje potrese visoke skale. In bliski ubijejo oba divja lovca in tudi njega.

»O, jejl« zavpije Inja ves prestrašen. Naglo se spusti po skali navzdol. Hoče zbežati iz tega strašnega kraja, da bi ne padel tudi nanj svetli blisk. Skače s police na polico in prosi Boga samo tega, da bi bil kmalu v dolini. Samo enkrat postane, da si obriše z obraza pot, ki mu lije curkoma s čela. Tedaj pa se ozre še enkrat na snežišče. A Lojza in Klemuca ne vidi več. Izginila sta kdovekam in sta sledila divjim kozam, ki so se izgubile po sivih pečinah.

Inja dospe na planotico. Stopi k samotnemu rušju in še enkrat pomisli, ali bi šel nazaj v dolino ali pa bi vztrajal do konca pri Lojzu in Klemucu. Domisli se tedaj svetlih kronic, ki mu jih je bil obljubil Lojz. Pred očmi mu vstane tudi dom. Vsi so šli k maši. Samo mati in mala, siromašna Minica sta ostali doma. Mati varuje dom; a Minica nima krilca, pa tudi jopice nima, da bi mogla v cerkev. Vsa žalostna je in joče pritajeno v kotu, ker ni prišel Inja domov in ji ni prinesel novega krilca in lepe jopice.

Tako premišljuje Inja ob rušju. V tem trenutku se mu zasmili mala, siromašna deklica kakor še nikoli. Ve, da je prišel samo radi nje sem na Police, da bi ji pomagal in jo razveselil s tem, da bi ji za prislužene denarce kupil novo obleko. Bolest mu stisne srce, da zavzdihne in ne ve, kaj naj stori.

Dolgo stoji tam negotov. Prebudi ga šele glasno ropotanje ob skalah. Ozre se tja in se strese. Zagomazi mu po hrbtu, in dosti ne manjka, pa bi zavpil na glas. Sem od skalovja prihaja naglo mož bradatega obraza, velik in močan. Na rami nosi puško, na hrbtu siv nahrbtnik, v roki pa dolgo, nakovano palico. Njegovi težki črevlji škripljejo po kamenitih tleh. Prihaja bliže, vedno bliže. Pogleda ga Inja in ga spozna. Lovec Vojec je.

Inja se zdrzne, ko ga zagleda. V prvem trenutku se hoče obrniti in zbežati. Toda s tem bi vzbudil pri lovcu Vojcu le sum. Šel bi lovec za njim.

Ujel bi ga in bi ga dal zapreti v ječo, kamor zapirajo divje lovce. Zboji se Inja in zaraditega počaka, da pride lovec Vojec k njemu.

Lovec Vojec ga gleda ves začuden. »He, ti si, Košutnikov Inja?« ga vpraša, ko stopi k njemu. »Kaj pa delaš tukaj na Policah, há?«

Inja povesi oči in se zboji presunljivega lovčevega pogleda. »Tukaj sem . . . tukaj sem,« zajeclja. A izprevidi že, da se mora obnašati pogumno, sicer ga lovec da zapreti. Zato dvigne glavo in pogleda Vojcu v obraz. »Drvar sem doli v Kotu,« reče mirno. »Pa sem prišel sem gor, da si natrgam planink. A niti ene nisem dobil.«

»Hm,« pomisli lovec Vojec in ga še vedno gleda presunljivo. »Poznam te, Inja. Dobrih, poštenih staršev otrok si . . . Kje boš našel v tem času planink? Ali ne veš, da so že odcvetele? Čudno, čudno . . . Povej mi odkritosrčno, ali si prišel sam sem gor? Ali ni bil nemara tudi drvar Lojz s teboj? Ha, Inja? Povej odkritosrčno!«

Inja se je zmedel nekoliko. Toda napel je spet vse moči, da se pokaže popolnoma mirnega. Ve, v kakšni nevarnosti da je in z njim, da lovi z in Klemuc. Zardi nekoliko, ko pomisli, da se mora zlagati. Sram . . . Pa odvrne s prav mirnim glasom: »Sem sam prišel. Nisem videl Lojza. Menda je šel v vas . . .« Grda laž!

»Hm,« zmaje lovec Vojec z glavo in nadaljuje potem, kažoč na strme vrhove Polic: »Pa si slišal streljati tam gori?«

»Slišal,« pritrди Inja. »Kar strah me je bilo . . . Kaj nisi streljal ti, Vojec?«

»Kaj tebi mari!« se obregne lovec Vojec. »Povej mi natanko, ali si videl človeka v skalovju? Ali veš, na kateri strani je počil strel?«

»Na oni,« reče deček in pokaže ravno na nasprotno stran. »Tam je streljal nekdo . . . Prav dobro se je slišalo sem dol.«

Lovec Vojec premeri fanta še enkrat z očmi. Nevoljno zgane z glavo in odide. A ne gre v ono stran, kamor je pokazal Inja. Gre naravnost po tisti stezi, po kateri sta bila šla davi Lojz in Klemuc. Svojo dolgo palico vrže v stran, pa se prične plaziti po strmih skalovju navzgor . . .

ŠKRJANČEK.

K nebu dviga se škrjanček drobni,
glasno žvrgoli:

»Ej, zaspanka, zlata zarja,
kje si, kje si ti!«

Vstane izza gore vsa zaspana
zarja in zardí,

smeje zarji se škrjanček:

»Kdo je pridnejši, zaspanka ti?«

Jak. Soklič.

MAJNIK.

zunaj je enomerno pošumeval na šipe v oknih dež, veter je žvižgal okrog hiše, s holma navzdol je pa vršala ploha. Nizko nad dolino je bilo poveznjeno s svojimi deročimi vodami temno nebo.

Nemirno je gorela sveča v sobi Jamnikarjeve hiše in obsevala materin veli, izsušeni obraz pred domačim Marijinim oltarčkom, ki je bil okrašen s posušenimi in umetnimi šopki cvetic. Pozna, deževna jesen je bila zunaj, zato ni objemal velike, v pozlačenem okvirju milostno zroče slike Matere božje z Jezusčkom v naročju sladki vonj šmarnic in vijolic, kakor spomladi. S sklenjenima rokama je klečala na nizkem, lesenem klečalniku Jamnikarica. Njene ustne so se tiho pregibale, iz srca ji je kipela molitev, združena s prošnjami do Matere vseh mater, do Žene vseh ženâ, nesrečnih, tolažbe in pomoči potrebnih.

Nesrečna je bila Jamnikarica, mukapolno je bilo njeno življenje. Pred petnajstimi leti se je bila primožila na Jamnikarjev dom na holmu. Od začetka je šlo vse po sreči, lepi časi so bili. Dober in priden je bil njen mož, tudi bogaboječ kakor malokdo izmed dolincev. Ali vse to ni trajalo dolgo. Prišel je v dolino nov krčmar, sladkih besed, »kakor bi rožce sadil«. Tudi štacuno je odprl. Vsem vaščanom se je znal kmalu prikupiti, sladkâl se je brez izjeme gruntarjem in bajtarjem in nikogar ni izpustil, samò da je napravil na ljudi kolikor mogoče dober vtis. Nihče ni pomislil, da se skriva v tem lepem jabolku črv — krčma je bila vedno polna, gostom sta stregli pa dve mladi, okroglolični ženski, krčmarjevi sestri. Krčmar sam pa je stal ponavadi na praegu, v ustih pipo, roké ob boku. Kdorkoli je prišel po cesti mimo, ga je prijazno pozdravil in ga obsul z raznoterimi vprašanji: »No, kako kaj? ... Lepo vreme, kajne?! Dobra bo letina, hvala Bogu ... Vroče vam je, oča, vroče, kakor se mi zdi. E-è-èh, pa stopite no malo noter, ne bo vam škodil kozarček! ... Kaj bi se človek zmeraj pehal, kaj bi se vedno samo ubijal! ... Bo že ljubi Bog vse tako naredil, da bo dobro...« — Na tak način si je pridobival premeteni krčmar vedno novih gostov. — »Kako uljuden je ta človek, kako dobrega srca ... tudi na upanje daje ...« — so se čudili oveseljeni vaščani in vednobolj pogostoma so zahajali k njemu. »In kako izvrstno kapljico ima, pa kaj vse se ne dobi v njegovi štacuni! ... Že davno smo potrebovali takega človeka v naši dolini ...« — In krčmar je praznoval žetev, njegov trud se je izplačal stoterno. Veliko rajši kakor na polje so zahajali poslej fantje in možje v krčmo, kjer sta bili krčmarjevi sestri tako veseli in postrežljivi. »Tudi mi nismo ustvarjeni za sámo delo, tudi mi lahko nekoliko poveseljačimo!« so govorili. »Kdo bi vedno delal? ... Še Bog je počival sedmi dan ...« — Sami so si kmalu začeli delati nedelje in praznike — delo doma na poljih je pa počivalo. In pričelo se je pravcato pijančevanje. Od zore do mraka, od mraka do zore se je čulo iz doline, iz napolnjene, prešerne krčme, do neba kipeče prepevanje, pomešano z

ukanjem ... Najbolj izmed vseh je pa vriskal in razsajal vse dneve in noč v krčmi gruntar Rekar, nekdanj trden kmet, zdaj na vseh koncih čez glavo zadolžen pijanček. Pil je samo še na upanje, kajti krčmar se ga je usmilil in ni štedil zastran njega krede in svinčnika. Rekar pa ni pri tem nič pomislil; v svoji neizmerni strasti do žganja je drvel brez razmisleka naravnost v pogubo ... Tako je bil zapeljan tudi Jamnikar: zabredel je v kolomaz, da še sam ni vedel, kedaj in kako. Zgodaj zjutraj se je zbudil vsakokrat in občutil je vedno strašno žejo. »Slivovke!« je zavpil; pa je spoznal, da je doma in ne v krčmi. Zato se je oblekel, se pokrtil in izginil v dolino v krčmo. Zvečer se je pa vračal pijan domov ... In tako že nekaj let zaporedoma ...

Jamnikarica je zavzdihnila ob tem razmišljanju, globoko na prsi je sklonila svojo glavo. Tudi danes je njen mož v krčmi; še zdaj ga ni domov; in tako pozno ponoči je, nevihta je zunaj, on pa popiva ... Kaj bo, če bo šlo tako naprej? Na upanje pije mož — par njiv je že napravil ... Vse bo prodano, če se mož v kratkem ne predružači ...

Sklenila je žena roke še više in se zatopila v molitev; lil ji je blagodejni mir v srce.

»Mati presveta, daj, da se izpreobrne!« je kriknila, in solze so ji curkoma zapolzele po razoranah licih. »Kaj bi bilo z otroki, ki so nedolžni, če bi nam vse prodali? ... Usliši mojo prošnjo, o božja Priprošnjica, daj, da krene mož zopet na pravo pot! ...

Viharna noč zunaj je medtem bičala okna, zaporedoma so udarjali težki pljuski na streho. Iz lesenega žleba je pogrkovaje žlopotala v nastavljeni čeber s slamnatimi bilkami namešana dežnica. Za hip je pokazal cvileči veter holmu hrbet in je planil v daljo — samo pošumevalo je še v slami na strehi, dežnica v žlebu se je umirila in se je pretakala tiho naprej. Nato se je nenadoma zasvetilo okno, sikaje je bil presekal ledenožareči blisk svinčene plasti neba in je obžaril v ostrem, oči slepečem prekrižu za trenotek dolino pod seboj. In stresel se je od bobnečega groma nebesni obok, zemlja je strepetala. Še huje se je ulilo; povrnil se je veter in je prižrel na svoje orjaške prsi hišo, da so zažvenketale šipe.

»Mati, strah!« —

Iz kota sobe je bolešno zastokalo, zbudila se je mala petletna Malči in se je prevrnila v postelji.

»Zaspi, pa bo dobro!« ji je šepetnila mati.

»Oh, ne morem!« —

Tudi Jože, izmed otrok najstarejši, glavat in nekoliko zamižan — ležal je vedno na peči — si je začel mencati oči, dvignil je glavo z blazine in si je z dlanjo podprl čelo; nato se je ozrl po sobi.

»Ali še ni ata domov?«

»Še ne.«

»O Bog, kaj bo?« je zastokal. Štirinajst let mu je bilo, pa je bil njegov obraz že resen kakor obraz starega, izkušenege moža. Legel je nazaj na peč, toda ni mogel več zatisniti očesa.

Oj, dedek, lastovice so že tukaj!

Okno je naenkrat glasno zažvenčalo in se je hrupoma odprlo. V sobo je švignil z mrzlim pljuskom dežnice vred močan veter, plamen na sveči se je zazibal v kolobarju, zbehal se je in je ugasnil.

»Kaj, ali ni bilo popolnoma zaprto?« se je prestrašila Jamnikarica. Vstala je s klečalnika in je hitela k oknu, da ga zapre.

Takrat je prekrizal v ognjenih vijugah kakor silen, okrvavljen bič nebo in zemljo zopet blisk in je odgrnil črni nočni plašč nad dolino, da se je posvetila za hip v vsej svoji nagoti: v trepetajočem blesku je vzkipelo iz teme globoko pod hribom belo poslopje, vzkipelo in je utonilo zopet nazaj v temo . . . »To je tista krčma . . . šiba vseh šib!«

Jamnikarici se je stemnilo pred očmi, oprijela se je zidu, da ni padla.

Kakor v težkih bolečinah je ječala zunaj zemlja. S holma je drla blatna voda, šumoma se je valil v daljavi narastli potok in se je preobračal v preozki strugi. Jamnikarica se je prekrizala, zaprla je okno in je prižgala zopet svečo. Hropeč je bobnel mimo tresočih se šip v oknih grom, pomikal se čez holme, utihnil za hribom . . .

Nedolgo zatem so zahreščala vežna vrata in težki moški koraki so zaropotali v veži, oglasili so se pijani glasovi. Duri v sobo so se odprle na iztežaj in vstopila sta omahovaje Jamnikar in Rekar, obadva napita in docela premočena.

»He-he-he! Dober večer, mamica, dober večer Bog daj! . . . E-he-he—puh!« sta pozdravila dobrovoljčka smeje in puháje iz nabasanih pip ter sta omahnila v svoji pijanosti, držéč se pod pazduho, skupaj na dolgo obpečno klop.

»Matija!« je zavila žena roke proti možu. V tej edini besedi, ki jo je izpregovorila, je bilo toliko bolesti in toliko prošnje, da bi se moral omečiti in se je usmiliti tudi kamen.

»Nikar začeti zopet s pridigami!« jo je zavrnil Jamnikar. »Zaspana sva óbadva; Rekar bo spal nocoj tukaj, ima predaleč domov, ker je zunaj tako grdo . . .«

»Tudi sicer ne bom spal dolgo doma, bo kmalu zapel boben . . . He-he-he!« je žlobudral Rekar. »Vesel bodi, Matija, da tebi še ne prede tako trda; jaz sem že star grešnik, ti si v primeri z menoj še novinec. Pa morda me boš kmalu došel . . .«

Jamnikar je preslišal zadnje besede in se je odpravljal proti spalnici.

»Nikar nič ne zameri! Pijan sem in ne vem, kaj govorim in delam!« mu je voščil Rekar za lahko noč, zleknil se tudi sam vzdolž po trdi klopi in je kmalu zasmrčal.

Še dolgo v noč je klečala nesrečna žena pred Marijino podobo, molila in ihtela; solze so ji zalivale obraz.

»Mati nebeška, daj, naj krene zopet na pravo pot! Daj, naj nam za-dehti enkrat po vseh nesrečah zopet življenja majnik!«

In zazdelo se ji je v molitvi — ne, videla je, kako je oživila Marijina slika v pozlačenem okvirju: njen obraz se je rahlo sklonil in vzžarel, milostni žarki so zasijali iz njenih lepih, nebeških oči . . .

Še pred zimo je zapel Rekarju boben. Kakor lahkomišelno je bil zapravil svoje domovje, se je pa zdaj, ko je postal takorekoč berač, mahoma iztreznil in konec je bilo njegovega vriskanja in hehetanja — čez noč je odpihal vse to veter. Zviti krčmar se je naskrivoma škodoželjno smehljal; saj je prišel poceni do Rekarjeve kmetije.

Mesec dni po tem dogodku, ko je bila Rekarjeva domačija prodana, se je razlegla pa čudna in strašna novica po vasi. Kakor črna mrtvaška ptica je bliskoma obletela vse domove, poiskala je vsak kotiček v dolini, vsako bajto na holmih in tudi k Jamnikarjevim je dospela:

»Rekar se je obesil!«

Jamnikar je stal ravno pri hišnih durih in držal že za kljuko, da gre kakor navadno v krčmo. Ko mu je pa povedala žena to novico, je osupnil in je odprl usta na stežaj.

»Obesil? Rekar? Je mogoče?«

»Iz obupa. V gozdu, na gábru visečega, so ga našli danes zjutraj zarana dolinski drvarji; mrtev je.«

»Tako daleč da ga je pripravila ta nesreča?«

»Tako daleč. — Uboga njegova žena, ubogi otroci!«

Jamnikar je zadrhtel, kakor da ga je ošinilo do mozga. Desnica, ki je držala poprej za kljuko, je omahnila; glas se je stresel.

»Pa je vse to tudi res? Si nisi tega izmislila ti sama?«

»Vse je res.«

Pomišljal je Jamnikar še nekoliko, z upognjenim hrbtom. Nato se je nenadoma sesedel na klop za mizo; tam je skrtil obraz v dlani in se je zjokal kakor otrok...

Tiho, po prstih, kakor velik, bel angel, prošnjo in odpuščanje v srcu in v očeh se je približala k njemu žena in mu položila okrog ramen roko:

»Matija!«

Minila je dolga in huda zima. Pomlad je nastopila. Zadehtel je davno pričakovani in zaželjeni majnik s svojimi pisanimi travniki in zelenimi gozdovi, s cvetočim sadnim drevjem in s petjem ptičev. Pa ni bila prebujena samó narava, majnik se je naselil tudi med ljudmi, obiskal je Jamnikarjeve na holmu. Od Rekarjeve smrti dalje niso zahajali vaščani nič več tako pogostoma v krčmo, celó ogibalí so se je. Le malo gostov je še imel prekanjeni krčmar; ljudje so govorili, da ne bo ostal dolgo časa v dolini, da misli že prihodnjo pomlad proč... Spomin na Rekarjevo smrt je kakor težka siva megla legla nad vso dolino in je plašila ljudi. Treba je bilo žrtve, da je odprla kmetom oči in jih iztreznila.

Nihče drug pa ni bil tega majnika tako močno vesel kakor Jamnikarica. Zopet je delal mož pridno na polju, ostajal doma, srečen med svojo družino, in pohajal redno v cerkev. Majniško solnce je sijalo z ljubeznijo na prej tako nesrečno družino.

Malá Malči in nekoliko starejša Tonka sta okrasili Marijin oltarček v sobi z najlepše dišečimi cvetkami, kar sta jih mogli natrgati na cvetocih

travnikih. Visoke, pisane vaze okrog Marijine slike so bile polne belih šmarnic, zvončkov, vijolic in ljubko smehljajočih se spominčic; sladak vonj je kipel navzgor — vsa soba je dišala po cveticah.

Bil je lep, topel večer; okno v hiši je bilo odprto na stežaj. Zunaj so cvrčali v dehteči travi murni. V vseh svojih sijajnih barvah se je prelivala na zapadu zlata večerna zarja, nebo je plamenelo.

Pred Marijinim oltarčkom v sobi je klečala z otroki Jamnikarica; molili so. Zadnji solnčni žarki so zlatili Marijino sliko, trepetali po pozlačenem okviru in tiho ugašali. Jamnikarica je v molitvi komaj slišno premikala ustne.

»Mati nebeška, bodi tisočkrat zahvaljena! Ti si izprosila, da se je povrnil moj mož na prejšnjo pravo pot... Tebi se imam zahvaliti za ta lepi majnik...«

Milo se je smehljaj izza okvira Marijin obraz; radostna svetloba je bila razlita na njenih licih, iz oči ji je dihala milost...

»Zapojmo!« je nagnila Tonka glavo k materi.

In zapeli so vsi, mati, Jože, Malči in Tonka, roke sklenjene na prsih, oči uprte v Marijino podobo:

O ti Kraljica majnika,
katere prošnja vse velja...

V sobo je stopil tedaj Jamnikar. Snel je z glave klobuk in je obstal za durmi, v polumraku, kakor cestinar. Tudi sam je sklenil roke na prsi in je upognil koleno in glavo.

Cvetinomiški.

DEKLAMOVANKE.

6. Drsanje.

Potoček je zamrznil,
drži že led možã;
prijazno se gladina
ledena nam smehljã.
Nebo je čisto, jasno,
in solnce nam žari.
Kdo z mano gre na prosto,
kdo bo tovariš mi?

Ni treba nič vprašanja:
Kdor hoče, na nogé!
Na led se gremo drsat —
drsalke brž v roke!
Kaj vprašamo po mrazu
in kaj po snegu mi!
Kdor drsati se hoče,
k potoku naj hiti.

In šli smo na drsišče
zabave si iskat;
pritrdili drsalke
smo hitro na podplat.
Hej, to lepo je bilo
življenje tam zares;
skakali smo kot vile,
ko rajajo svoj ples.

Minila zdaj je zima
in sneg je že skopnel;
naš vrt v pomladi novi
se ves je razcvetel.
A v sanjah večkrat kličem
še zdaj: »Juhé, juhé!
Tovariši, le hitro
drsalke na noge!«

Hoffmann von Fallersleben. — Fr. Ločniškar.

SPOMLADI!

Maj.

1. Dehtijo rože, tisoč src dehti :
Pozdravljena!
Ustna šepetejo:
proslavljena!
Oko žari v ljubezni čisti, vroči ...

Češčena, Mati Večnega,
ne zabi nas ...
Daj enkrat zreti le
nam Tvoj obraz.

2. Molči svetišče ... mir
med stolpi širnimi —
A jaz grem tja ...
z očmi nemirnimi
pogledam Jo, nebes Kraljico,
poklekнем, prosim
Mater in Devico:
»O sprejmi, Deva,
srca cvetico —«
in duša moja se raduje v Boгу ...

3. Neštete trume — srca čista,
neštete trume — misel ista:
»Glej, Tvoji smo,
glej, ljubimo
Te iz srcá!
O Mati, čuj nas, brani
in Boгу nas ohrani —«

Oltar krase cvetice
in sklenjene ročice
Prečisto vse časte ...
To pomlad je, nebeški maj —

4. Tiha noč — miruje svet ...
Čez polje sam grem, ves zavzet
sam — le z željami svojimi:
pred menoj življenje,
za menoj trpljenje ...
— Deva sveta, daj, pomagaj
pri tej hoji mi —

5. Te šmarnice še za slovo ...
Umrli dnevi,
minili spevi —
ljubezen našo božje zre oko!

Gnjevoš.

Pesem sirote.

Čez cvetno polje
sirotica gre
in pesemco poje
otožno tako:

»Spet vesna je prišla vesela,
a zame malo je veselja
prinesla;
in malo rož na mojo pot
potresla.

Kako naj bila bi vesela?
Najbolj ljubeče je srce
na svetu mamice;
a to veliko mi srce
oklepa ozek grob ...«

Čez cvetno polje
sirotica gre,
na licih blesté
ji svetle solzé ...

Bogumil Gorenjko.

Prišel je maj.

Prišel zeleni maj je spet,
in cvetke se razcvitajo;
v zeleni plašč je log odet,
in drobne ptičke pevajo.

Potoček v gozdu tam šumi,
ptič plete gnezdece,
pod grmom šmarnica dehti,
in druge rožice.

A kmalu majnik bo odšel,
in prišla bo jesen,
in ptič noben ne bo več pel,
le piš bo vel leden.

Micka L—č.

Kdo bi zdaj ne bil vesel?

Rože na polju pomladnem cveto,
ptice pod nebom visokim pojo.

V srcu se dvigajo nade bogate,
gozde objemajo, polja in trate.

Duša se širi prečudne radosti —
zabljene zdavnaj so ure bridkosti . . .

Kdo bi med cvetjem dehtečim ne pel,
kdo pač pomladi ne bil bi vesel?! —

Ivan.

Starčeve misli.

Po polju šel je starec sivolas
spomladi;
veselja mu žarel obraz,
ko videl cvet je mladi,
kako hiti na dan.

Ves svet — si je mislil — res poln je ran,
ime mu je solzna dolina,
bolesti sledi bolečina;
a vendar — je lep in krasan . . .

Gnjevoš.

Starka šla je čez polje . . .

Starka šla je čez polje,
pa se je smehljala
kot takrat, ko ji sijala
mlada vesna je.

Saj na trate cvetje,
v grme glasno petje
spet prinesla
mlada vesna je!

In zapela starka
pesem je kot nekedaj,
ko ji je še svetil
mladega življenja maj . . .

Bogumil Gorenjko.

V tujini.

Tam na vitki jelki
pojejo tri ptice,
tam v zelenem logu
trgajo cvetice
tri dekletca mlada.

Le berite rože,
deklice ve mlade,
v vaša mlada srca
nikdar ne prikrade
se bridkost in tuga.

Oj, le pojte, ptice,
pesem o pomladi;
lahko vam je, ptice,
v pisani livadi
brez skrbi in tuge.

Jaz ne morem peti,
rož ne morem brati;
tu v tujini daljni
moram samovati
brez radosti sam!

Bogumil Gorenjko.

Tujčeva pomladna pesem.

Nič se me, deca, ne boj,
oj, le brez straha zapoj
pesem pomladi!

Pel bi jo z vami jaz tudi;
toda težko je na grudi
tuji prepevati.

Daleč tam moje so trate,
daleč tam pesmi so zlate
moje mladosti!

Bogumil Gorenjko.

Pomlad na bojnem polju.

Ko pomlad se bo vrnila,
rada videla bi polja,
rada gledala bi griče
na Gališki daljni zemlji,
cvetje videla bi njeno
rada letošnjo pomlad.

Jeglič bode v bregu
solnčnem zacvetel
kot pri nas;
toda — čudo! —
temnordeč tam
bo vzcvetel.

Zvonček iz zemlje
vlažne bo vzkípel,
v vetercu lahнем
se bo pozíbal,
čašo bo k zemlji

klanjal ponižno —
čašo rdečo,
temnordečo.

Šmarnične cvete
deklice bodo
v gozdu nabirale,
v šopke jih vile,
v pisane lončke
bodo jih devale,
da na oltarčku
Matere božje
bodo cvetele.
Toda ti cveti
kakor ciklami
bodo rdeli.

Tisoč se čašic
v solnce bo vprlo;

širne planjave,
hribi osojni
bodo pokriti
z nežnimi cveti.
Toda — o čudo! —
čašice nežne
barvo vse isto
bodo imele:
barvo rdečo,
temnordečo.

Kdo bi se čudil — ?
Širno planjavo
kri je pojila,
vlakenca pila
kri so prelito;
kri bo vzcvetela
v cvetih pomladnih.

P. Z.

Materi.

1.

Kot pesem nikdar še zapeta,
a vendar lepa, čudnosladka,
tak misel nate mi je sveta —
Ti spiš, ko vsepovsod življenje klije,
ne smeješ se in ne tuguješ —
ti spiš... Ah, mati! Ta beseda kratka
vzbudi radósti, vzbudi bolešt,
da iz oči mi solza lije...

2.

Pa kam si šla,
Zakaj te ni?...

Narava vsa je pomladela —
kje pesem tvoja je vesela
in kje si ti?...

3.

Kot tvoje oči
zdaj zvezde leskečejo
in misli trepečejo,
želé in hité
tja, kjer si ti.
Zaman! Nebo je zaprto
in meni zastrto —
zastonj oko se solzi...

Gnjevoš.

V nadepolni pomladi.

Po polju, po gozdu, povsodi pomlad
natresla je bujnega cvetja;
med cvetjem nastlani so tisoči nad
in upi bogatega žetja.

Oj vesna, ne pusti, da s cvetjem i up
umrje, za vedno usahne!
To mlademu srcu bil smrtni bi strup,
da strto sred pota omahne.

Naj cvetje uvene, naj pride trd mraz,
naj metež še popje zaklepa,
a nada naj cvéte, ogreva naj nas,
saj misel že nanjo je lepa.

Mokriški.

KITAJSKI SALOMON.

Neki kitajski mandarin je imel razsoditi o sledečem dogodku: Na bregu reke je stal hlapec ter čakal, da ga kdo prenese preko vode. K reki je prišel trgovec, vračajoč se s semnja, kjer je prodal olje. Ponudil se je hlapcu, da ga prenese čez vodo, ako mu hlapec drži med tem torbo. Hlapec je vzel torbo, v kateri je bil slišal žvenket denarja. Ko je trgovec na drugi strani posadil slepca z ramen na tla, mu ta ni hotel vrniti torbe, temveč se je začel na ves glas dreti. Prihiteli so ljudje ter zgrabili trgovca kot navideznega roparja. Pred mandarinom je slepec tudi trdil, da mu je obtoženi hotel vzeti torbo s denarjem, dočim je trgovec kričal, da slepec laže, ker je torba njegova. Občinstvo je bilo seveda na strani reveža slepca; Mandarin je velel prinesiti posodo čiste vode, v katero je vrgel denar iz torbe ter ga nekaj časa s palico mešal. Potem je vodo pregledal ter izrekel sodbo: »Denar je trgovčev, lažni- vemu slepcu pa jih naštejte 50 z batino!« Ljudstvo se je čudilo, a man- darin ga je poučil: Le pogledjte, kako plavajo po vodi mastni kolobarji. Denar je trgovčev, ker si ga je zaslužil pri prodajanju olja.

Slike! Slike! Lepe slike!

LOJZIKA.

Igrica v štirih dejanjih in dveh slikah.

Spisal Rud. Pečjak.

O se be :

Katra, vdova.

Lojzika, njena hčerka.

Huda Mica, jajčarica.

Tonček,

Jožek,

Otroci. Angeli.

} vaška otroka.

Čas: sedanjost.

Prvo dejanje.

Prvi prizor.

(Tonček in Jožek.)

(Pozorišče: Gozd pozimi, v daljavi vasica. Kraj gozda znamenje, ob njem par štorov. Bolj pozno zvečer.)

Tonček (pride z desne strani, v roki nosi butaro drv, obleko ima raztrgano. Zebe ga in kliče). **Jožek**, **Jožek**, pojdi no hitro! Kmalu bo tema. (Gleda nazaj.) Kar pusti, **Jožek**, če ne moreš izpuliti. Bova prišla pa še jutri po drva.

Jožek (priteče na oder, v roki prinese tudi butaro drv. Ravno tako velik kot **Tonček**). **Joj**, **joj**, pa je res že temno! (Gleda nazaj, potegne **Tončka** za suknič in z roko kaže.) **Lej**, **Tonček** — tamle — ali se ti ne zdi, da gre tamle strah? Ali ne vidiš, da se nekaj črnega premika? **Joj**, **joj**, gotovo je strah! Samo strah mora biti večji. Veš, **Šimnov Urh** mi je pravil, da je še večji kot naša cerkev in da sega z rokami gor do zvezdic. **Nože**, oh, te ima pa tako velike, da stoji lahko z eno nogo v naši vasi, z drugo pa v **Lazini** ali pa še dlje. (Se boječe stiska k **Tončku**.)

Tonček (pogumno). **Ej** nič ni, nič. Meni so pa rekli mama, da je strah v sredi votel, zunaj ga pa nič ni.

Jožek. **Ker** ga še niso videli. **Urh** ga je pa videl in je rekel, če je strah jezen, da strašno vpije in ropota — tako da se kar hiše tresejo. **Oči** se mu pa tako svetijo, da se kar zemlja posveti.

Tonček. **Jaz** pa naši mami verjamem, ki vedo več kot **Šimnov Urh**.

Jožek. **Pa** je le nekaj tamle! (Kaže zopet z roko.) **Je** pa kakšen mladi strah. **Pojdiva** hitro, da naju ne ujame.

Tonček. **Jaz** se ga nič ne bojim. **Saj**, če nabirava drva za našo mamo, nama ne sme storiti nič hudega. **Saj** naju **Marija** varuje. **Vidiš**, če bi pa midva kar tako tukaj letala, da bi mama ne vedeli, potem bi pa že smel strah naju zapoditi. (Vzameta butari, gresta naprej in se pred znamenjem ustavita.)

Tonček. **Ti**, **jaz** bom pa tukajle prosil **Jezuščka** za našo mamo. **Morda** bo naredil čudež in mama bodo zdravi, ko bova prišla domov. **Saj** so mi mamica že pravili, da je **Jezušček** že velikokrat tako naredil. (Poklekne na butaro in moli.) **Oh**, **Jezušček**, daj, da bodo naša mama zdravi. **Prosim** **Te** **jaz**, **Tonček**, ki sem lačen in ki me zebe in ki imam vse čevljičke in hlačke raztrgane. **Oh**, **Jezušček**, daj, da bodo naša mama zdravi, da mi bodo spekli štruco, zašili hlačke in kupili nove čevljičke. **Jezušček** (pokaže z roko na **Jožka**), poglej **Jožka**! **Nič** ni raztrgan in nič ni lačen, ker ima zdravo mamico. **Jezušček**, kako bi bilo tudi **Tebi** hudo, če bi **Ti** umrli mamica — da bi ostal sam na svetu. **Prosim** **Te**, **jaz** strgani **Tonček**! **Ozdravi** mamo in naredi čudež. (Vstane in reče **Jožku**.) **Jožek**, prosí še ti **Jezuščka** za našo mamo.

Jožek (poklekne). **Jezušček**, vse **Ti** je že **Tonček** povedal, kako mu je hudo. **Midva** sva prijatelja in **jaz** ga imam tako rad in njegovo mamo tudi. **Saj** so mi dali letos tako lepo mucko. Če boš dal zdravje njegovi mami, boš videl, **Jezušček**, kako bova pridna. (Vstane.)

Tonček. **Zdaj** pa le hitro pojdiva, meni se zdi, da so mama že kar zdravi. (Odideta.)

Drugi prizor.

(Katra in Lojzika.)

(Nekaj časa je oder prazen. Čimdalje bolj temno postaja in veter piha.)

Katra (pride počasi z desne strani na oder. Z eno roko se opira ob palico, z drugo pa pelje Lojziko, deklico sedmih let. Zavita je v raztrgano obleko, v roki ima culo). Čakaj, Lojzika, te bom zopet nesla. (Poskusi jo vzdigniti, pa ne more.) Ti ubogi moj otrok, da bi vsaj ti ne trpel. (Jo poboža.) Ali si kaj lačna? Na, tukaj imam še eno skorjico. (Vzame iz cule suho skorjo kruha in jo dá Lojziki.) Lej, Lojzika, saj se že vidi vasica. Kmalu bova tam. Prosila bom tam ljudi, da ti bodo dali belega kruha in gorko, mehko posteljco. (Poskusi jo zopet vzdigniti, posreči se ji in jo pritisne k sebi.) Oj, kakó sem na smrt utrujena!

Lojzika. Mama, saj imajo tam gotovo dosti belega kruhka. Tudi vam ga bodo morali dati, saj ste vi tudi lačni.

Katra. Jaz, Lojzika, jem takrat, ko vidim, da ti ješ. Če nisi ti lačna, jaz tudi nisem. (Pride pred znamenje.) Oh, Marija — ti imaš otroka, jaz ga imam. Ti ljubiš svojega, jaz ljubim pa tole Lojziko! (Zajoka.) Samo ti veš, kako jo ljubim, kako se mi smili, ko ji ne morem dati tega, kar mora dati mati otroku. Marija, ker ne morem jaz, preskrbi nocoj ti Lojziki posteljco in kos kruha. (Počasi sede pred znamenje in ihti nekaj časa.) O Marija, vsaj otroku pomagaj! Jaz rada stradam!

Lojzika. Mama, ali ne gremo v vas, kjer imajo bel kruh in gorko posteljco?!

Katra (počasi in s trudom). Malo bova še počili — — potem te — — bom pa vso — pot nesla, Lojzika — vso pot. Oh, kakó me mrazi — trudna! (Nekaj časa molči, potem pa govori kot v sanjah.) Odšla sem pred leti — — kot nevesta — iz te vasice, sedaj sem prišla nazaj — — bolna beračica. (Vzdihne.) Tod sem včasih pevala kot dekle, zdaj jokam. — — Oh, ljubi Bog — — zakaj si mi vzel moža — tam v mestu, zakaj si pustil, da so ga umorili stroji — in da so mene vrgli ljudje izpod strehe — sedaj na zimo — mene in Lojziko.

Lojzika. Mamica, kako me zebe!

Katra (se predrami in jo hitro pritisne k sebi). Malo se še — — odpočijeva — malo — malo — samo malo — Tebe pa zavijem, da te ne bo zeblo. (Počasi in s trudom vleče obleko raz sebe in zavija Lojziko.) Tako — tako — če tebe ne zebe, tudi mene ne — — Samo malo — malo — odpočijeva — Lojzika — samo — malo — (Nekaj časa je vse tiho.)

Lojzika. Mama, mene je pa strah! (Čez nekaj časa glasneje:) Mene je pa strah! (Zaihti.)

Katra (počasi in pretrgano). Ne — ne — strah — ne — ne — Lojzika — Joj — joj — Lojzika — koliko — kruha! Oj, Lojzika — kru-ha — bele-ga! Potice — vidim — Sam kruh — kruh — kru-u-uh —

Lojzika. Kje je kruh, mama? Bel kruh — jaz bi ga tako rada! Saj ga nimate, mama! (Premor.) Mene zebe!

Katra. Ze-be? — Pri — peči — gor-ko — gor-ko! — Lojzika — Ti v — posteljci? — Atek — je — tu-kaj — Kruh — kruh — sam — kruh — kru-u-uh —

Lojzika (joka). Mama, mama, pojdimo no v vasico.

Katra (je sklonjena čez deklico). Jej — jej — Lojzika! — Bel — bel — kruh — kruh — (Mrmra še nekaj nerazločnega).

Lojzika (zavita v cunje v naročju umirajoče matere). Mama, vstanite, — mama, mama!

Katra (s pojemajočim glasom). Kru-u-uha — — —

Lojzika. Vstanite, gremo v vasico! (Čez nekaj časa.) Mama, vstanite! (Jo potegne za obleko.) Mama, ne umrite! (Zajoka.)

Tretji prizor.

(Prejšnji, huda Mica.)

Mica. (Suha, sključena in v obraz vsa rdeča. Na hrbtu ima košek, v roki palico. Se ustavi in odloži košek.) Danes pa, danes! V trgu dobra kupčija. (Si mane roke in potem išče nekaj v košku.) Pri vsakem jajcu tri krajcarje, in pri kokoši krono. Samo škoda, da ne vem za nobeno gnezdo več tod okoli.

Bom pa poleti toliko bolj vse kote prebrskala. (Iz koška potegne steklenico.) Zdajle se bo pa zares prileglo! (Pije, se stresne, pljune in potem se obriše okoli ust. Lojzika zaihti v strahu.)

Mica (nekaj časa posluša, potem pa udari s palico ob tla). Če ne najdeš miru in pokoja, duh, pojdi odtod stran — kdor si že. Pri hudi Mici ga ne boš našel. Je sama velika grešnica, ne boji se pa nikogar ne! (Se obrne in se počasi in strahoma bliža znamenju.) Stran, stran, kdor ni s tega sveta! (S palico maha okoli.)

Lojzika. Mama, mama, držite me! S palico me bo. (Se stiska k materi.)

Mica. Kaj pa delaš tukaj, ti otrok, ponoči!?

Lojzika. Mama, mama, kako je huda in grda.

Mica. Ne boj se, otrok neumni, jaz sem huda, grda pa ne! Mica sem, jajčarica v vasi. (Gre k otroku, ki se drži mrtve matere.) Križ božji! — Tu je, pa smrt! Oh, smrt, smrt, smrt! (Potiplje mrtvo Katro, potem dela križe.) Naj ti odpusti Bog vse grehe! In pojdi v nebesa, da ne boš strašila stare Mice. (Prime Lojziko.) Otrok neumni, ti pa z menoj, da ne zmrzneš. Tamle imam jaz bajto, tamle! Mama je pa v nebesih, pusti jo.

Lojzika (se drži krčevito matere in zre prestrašeno na Mico). Pustite me, vi ste grdi in hudi. Vi niste moja mama. Jaz bom pri mami.

Mica (potegne Lojziko s silo od matere). Tako, tako! Ali se ne bojiš mrliča? Še mene je groza... Z menoj boš šla, po mater pa pridejo drugi. (Gre h Katri in jo položi ob znamenju. Lojzika plane k materi in se je drži.) — Prižgati moram še. K luči pridejo angeli, v tempo pa uni iz pekla. (Gre h košku, vzame vun kosček sveče, jo prižge in posveti Katri v obraz.) Joj, pa tako znan se mi zdi ta obraz! Odkod si se vzel? (Nekaj časa jo gleda.) Če ti nisi iz Gabrove kajže, tista Katra, ki je šla v mesto, — pa naj ne bom jaz več huda Mica. Pokaj si pa prišla domov? Kajža ni več Gabrova — ni je več v naši vasi! Zdaj je kajža last hude Mice, ki stoji tu-le pred teboj. Pa zaradi tega bi ti ne bilo treba umreti. Saj

bi bili lahko obe v kajži, če nisi dobila druge po svetu. Oh — Katra — Gabrova Katra, kmalu bi te ne bila spoznala. To je pa tvoja punčka. No, no, no! (Jo prime in vleče od matere.) Kako si ji podobna. Če mi bodo dali kakšen groš, boš pa pri meni ostala. Gotovo bi me tvoja mama ne pustila na miru, če bi te ne vzela, sirota, pod streho — v Gabrovo kajžo. V Gabrovo kajžo —

Lojzika (zajoka). Mama, mama!

Mica. Te bom že za kaj porabila. Boš pa z menoj jarčke prodajala, pa jajčke pobirala, pa krajcarje štela.

Lojzika (se brani in se trga od Mice). O Marija, pomagaj mi, da ostanem pri mami.

Mica (jo vleče s silo za seboj in maje z glavo). Katra, Gabrova Katra — kdo bi si mislil? Pa ta punčka! No, no, no. Le lepo pojdimo! Ljudem povedat.

Zastor pade.

Drugo dejanje.

(Poleti. Gozdiček tik pred vasjo. Na levi se vidi par hiš.)

Prvi prizor.

(Tonček, Jožek in nato več otrok.)

Tonček (priteče od leve, ima zašito, oprano obleko in nov klobuk in čevljičke. V eni roki ima šopek rož, v drugi pa kos kruha. Se ustavi sredi odra.) Mama so zdravi, hlače imam zašite, nov klobuk imam in kos kruha imam. (Kaže.) Zato pa nesem Jezuščku rožic. (Steče proti desni.)

Jožek (priteče za njim, v roki ima šopek rož). Tonček, Tonček! (Steče za njim.)

(Nekaj časa ostane oder prazen, odzadaj nekdo žvižga: »Na planincih lušno je...« Nato pritečejo od leve otroci, na glavi imajo venčke iz rož. Primejo se za roke, se vrtijo v krogu in pojejo):

Ringa, ringa raja,
sredi, sredi gaja,
ringa, ringa raja,
Stanko z glavo maja —
aja, aja, aja — —

(Vsi se zasmejejo in pokažejo Stanka. Potem zavpije eden izmed njih.) Huda Mica gre, huda Mica! (Vsi zbežijo proti levi, nekaterim padejo venčki z glave.)

Drugi prizor.

(Mica, Lojzika.)

Mica (pride v zamazani obleki, ruto nazaj zavezano. Za njo pride Lojzika, bledega obraza, bosa, v raztrgani obleki in nepočesana. Na roki ima košarico in gleda žalostno v tla). Po tri krajcarje mi jih moraš prodati, da veš, — v gradu lahko plačajo. Pa tisto pesmico jim zapoj, ki sem te jo naučila. Ali jo še znaš?

Lojzika (pogleda boječe Mico). Bojim se, zapodili me bodo — ne grem rada.

Mica. Moraš, pravim. Naj ti kdo kaj naredi — temu že jaz pokažem. (Žuga z roko.) Zapoj pesmico.

Lojzika (gleda v tla in začne peti, izprva potih, nato čimdalje bolj glasno in s čuvstvom):

Nimam mamice,
atka sem zgubila,
nimam bratca, sestre,
kak bi jih ljubila.
Dajte kruhka mi,
ki imate mamo,
dajte krajcar mi —
oh, recite: damo.

Mica. Zdaj pa le idi in dobro opravi! In v štacuni mi kupi —! (Dá ji steklenico za žganje.)

Lojzika. Pravijo, da ste vi — — — (Mica jo hudo pogleda in Lojzika odide, ne da bi skončala stavek.)

Tretji prizor.

(Mica sama.)

Mica (gleda za njo). Že slutiti. Kdo ji je le povedal? Menda zopet tista dva paglavca! (Čez nekaj časa.) Pa ona ne sme tega vedeti. Naj ostane nedolžna in naj ne izve, da je to greh, ker prodaja ukradene reči. Greh naj bo moj. O Mica, Mica, zastonj ti ne pravijo huda Mica. Tudi tatinska si! Tatinska Mica! (Počasi odide, odkoder je prišla.)

Četrti prizor.

(Tonček in Francek.)

(Oba pritečeta na oder brez šopkov in vsak s kosom kruha.)

Jožek. Oh, kako sem se ustrašil hude Mice!

Tonček. Jožek, meni se pa Lojzika smili. Poglej jo, kako žalostno gre. (Gledata za Lojziko.) Gotovo je lačna. Jaz sem že zadnjič prosil mamico, da bi jo k nam vzeli. Ravno tisto noč ji je umrla mamica, ko sva midva naši mami zdravje izprosila.

Jožek. Joj, če bi tebi mama umrla, pa bi tudi tebe vzela huda Mica, Tonček. Pa jaz bi te ne pustil pri nji, ponoči bi prišel, ko bi ona spala, ali pa ko bi je ne bilo doma, pa —

Tonček (veselo). Dajva ji Lojziko vzeti!

Jožek. Dajva, Tonček. Toda ponoči jo morava vzeti. Podnevi, ko je svetlo, bi nas Mica videla in bi nas ujela in Lojziko bi vzela, naju pa natepla. Ponoči, ko bo tema, pa ne bo mogla za nami, tudi če bo zvedela. In ponoči, ko ne bo imela Lojzika kam iti in bo raztrgana in lačna, se bo vsakemu smilila in jo bodo gotovo vzeli, kamor jo bova pripeljala. Jo bodo morali. Podnevi bi se jim tako ne smilila.

Tonček. Kam jo bova pa peljala? Kam daleč jo morava, da je Mica ne dobi.

Jožek. Veš, kaj bova naredila? Jaz imam na Zvirčah strica, to je daleč od tukaj. Kaj, ko bi jo k njemu peljala, potem je huda Mica gotovo več ne dobi.

Tonček. Pa jo bodo stric vzeli?

Jožek. Saj jo bodo morali, ko bodo videli, da je lačna in raztrgana in da je noč, in da nima kam iti. Zato jo bova pa ponoči pripeljala. In midva jih bova lepo prosila in jaz bom imel strica tako rad!

Tonček. In obiskala bova Lojziko večkrat, da ji ne bo dolgčas. Ko bo pa Lojzika velika in se ne bo več bala hude Mice, bo pa k nam prišla. Veš, ko je človek enkrat velik, potem se nikogar več ne boji.

Jožek. Kako jo bova pa mogla odvesti?

Tonček. Ponoči, ko bo tema. Mice tako ni dolgo domov. Še nocoj bova šla po njo. (Si sežeta v roke. Odzadaj nastaja hrup, otroci vpijejo: Tatica, tatica! Lojzika joka.)

Jožek. Tonček, Tonček, poglej, kaj delajo z Lojziko!

Tonček. Dajva jih!

• Peti prizor.

(Prejšnja, Lojzika in otroci.)

(Na oder priteče Lojzika, vsa razkušana in košarica z jajci ji pade na tla. Lojzika se zgrudi na kolena in joka. Za njo vpijejo otroci: Tatica, tatica!)

Jožek in Tonček. Jo boste pustili, ali ne? Kaj vam je naredila?

Več glasov. Boš še katerikrat prodajala ukradena jajca!

Lojzika. Saj nisem vedela! Saj bi jih rajši ne, pa sem morala.

Tonček. Vas ni sram? Lojzika ni kriva, ona je revica brez mamice in ateka. Huda Mica je vsega kriva.

Več glasov. Pojdimo k hudi Mici, saj nas je dosti. (Vsi razen Tončka in Jožka stečejo proti desni in vpijejo.)

Šesti prizor.

(Tonček, Jožek, Lojzika.)

Tonček. Revica, ná kruha, če si lačna. (Iz žepa potegne kos kruha in ga ji dá.)

Jožek. Midva te bova pa danes vzela hudi Mici, ko bo noč in ne bo Mica vedela. (Lojzika zajoka.)

Tonček. Ne zaspí! Moli k angelčku varihu in naju čakaj!

Lojzika (joka). Spet bom tepena.

Jožek. Dajva jo sedaj vzeti! (Odzadaj hrup in vpitje.)

Tonček. Dajva! (Primeta Lojziko za roki in jo vlečeta raz oder.) Le hitro!

(Otroci prilete na oder in za njimi huda Mica.)

Mica (jezno). Paglavci, jaz vam že pokažem! (Jožek in Tonček zbežita z Lojziko raz oder in otroci zbežijo za

njimi. Huda Mica teče za njimi in privleče čez nekaj časa Lojziko nazaj na oder. Tukaj se za hip ustavi in jezno reče:) Tudi ti, tudi ti, trma trmasta! Ti paglavci! (Zažuga z roko, potem pa prime deklico in jo s silo vleče z odra.)

Zastor pade.

Tretje dejanje.

(Majhna sobica pri hudi Mici. Vse je razvlečeno. Lojzika oblečena ob oknu, ki je nalahko odprto. Tema je, ob postelji je stol.)

Prvi prizor.

(Lojzika sama.)

Lojzika (moli). Oh, mama, kako je meni hudo, če bi vi vedeli. Danes sem bila zopet tepena. Ona me tepe in vsi otroci razen Tončka in Jožka me tepejo in pravijo, da sem tatica. Pa ni res, mamica! Oh, mamica moja! zakaj ne pridede póme (joka), saj sem vaša, samo vaša. Tonček in Jožek sta rekla, da me bosta danes rešila in peljala nekam daleč od tukaj. Pa jaz se tako bojim, jaz bi najrajši videla, da bi me vzeli vi, mamica. Zdaj moram iti pa vun, da bom počakala Tončka in Jožka, saj Mice ne bo še domov.

Drugi prizor.

(Prejšnja, Tonček in Jožek.)

Tonček (skozi okno). Lojzika, Lojzika, póte sva prišla, jaz Tonček in Jožek. Ne boj se, hude Mice še ne bo domov; je pri Kajžarjevih.

Lojzika (boječe). Kam me bosta pa peljala?

Jožek. Le hitro vun, vun, te že skrijeva.

Lojzika (se prekríža). V imenu Očeta... Angelček varih moj, varuj me. (Zleze skozi okno. Zunaj se sliši glas: Bežimo!)

Zastor pade.

Četrto dejanje.

Prva slika.

(Pokopališče, mesec sveti.)

Prvi prizor.

(Tonček, Jožek in Lojzika.)

Lojzika (pride počasi od desne. Jožek in Tonček jo držita vsak za eno roko). Kje so mamica? Meni je tako hudo. Posloviti se moram.

Tonček (boječe). Te ni strah, Lojzika?

Jožek (tudi boječe). Ob tej uri, pravijo, da mrtvi vstanejo. Mene je strah! (Jožek in Tonček ostajata zadaj, Lojzika gre počasi naprej.)

Lojzika. Oh, ko bi vstali mamica, jaz bi jim vse povedala in bi jih prosila, naj me vzamejo s seboj. Tamle je njih grob! (Steče tja, pade na grob in zajoka.)

(Jožek in Tonček gresta nekoliko nazaj. V zvoniku bije ura.)

Jožek. Mene je strah! Pustiva jo, naj se izjoka, greva potem ponjo!

Tonček. Lojzika, Lojzika, pojdi, gremo, naju je strah. (Obstaneta kraj odra in čez nekaj časa odideta.)

Lojzika. Oh, mama, ko bi vas mogla odkopati, da bi prišli vun in bi videli, kako vaša Lojzika joka, kako je bleda in raztrgana! Potem bi me gotovo vzeli s seboj!

Tonček (za odrom). Lojzika, Lojzika, lepo te prosiva, pojdi no! Naju je strah!

Lojzika. Mama, pridite vun in me vzemite, saj sem samo vaša.

Drugi prizor.

(Lojzika, mamica in angelčki.)

(Hípoma se zasveti, prikaže se mamica v beli obleki in v dolgih, razčesanih lasih. Svetloba izgine.)

Mamica. Lojzika, tvoje solze so pri-tekle noter k meni v grob skozi to suho zemljo in tvoj jok se je slišal v nebesa. Prišla sem póte. (Se prikloni in jo po-boža.)

Lojzika. Saj sem vedela, da boste prišli. Kako ste lepi, mamica! (Skoči k njej in ji objame kolena.) Sedaj vas več ne izpustim, mamica!

Mamica. Bleda si in raztrgana, pa v tvojih očeh je nedolžnost. Peljala te bom s seboj, Lojzika. Lej, prosila sem Jezusa, da me je pustil iti póte. S seboj pa sem pripeljala angelčke, ki ti bodo dali peruti in boš z njimi zletela v nebesa.

Lojzika. In z vami, mama!

(Svetloba zasije, prikaže se mnogo angelčkov, ki se razvrstijo v krogu okoli mamice in Lojzike. Za odrom pojo angeli.)

Druga slika.

(Pokopališče kot v prvi sliki.)

Prvi prizor.

(Tonček in Jožek.)

Tonček (ki se z Jožkom počasi bliža grobu). Sedaj je ne smeva več pustiti, izjokala in zgovorila se je že z mamico. Ojunačiva se in pojdiva!

Jožek. Mene je strah! (Čez nekaj časa.) Lojzika, Lojzika, pojdi, gremo! Ali te ni strah? Pojdi, da nas ne dobi huda Mica. K stricu te peljeva, jaz Jožek in Tonček, ki ti dobro želiva in boš nama sestrica.

Tonček. Kaj, če je umrla, Jožek!? Lej, nič se ne gane! Morda je prišla mamica iz nebes in jo je vzela. Morava iti k nji, naj bo, kar hoče. Saj nama ne sme storiti nihče nič hudega, ker sva Lojziko rešila.

Jožek (ki pride s Tončkom boječe h grobu, se skloni k Lojziki in jo prime za roko). Lojzika, vstani, gremo! — Oh, Tonček, umrla je! (Oba jo privzdigneta in jo gledata.)

Oba. Lojzika, Lojzika. (Zajokata.)

Drugi prizor.

(Prejšnja. Angelček.)

(Svetloba zasije, prikaže se angelček. Tonček in Jožek ga gledata in klečita ob mrtvem truplu.)

Angelček. Oh, Jožek in Tonček, kako je lepo v nebesih pri ljubem Bogu in med angelčki. Hvala vama, ki sta Lojziko rešila. Goreče bo za vaju prosila, da prideta tudi vidva za njo v nebesa. Ne bo vaju pozabila! (Za odrom zapojó angeli.)

Zastor pade.

Modrost v pregovorih, domačih in tujih.

Glava.

Brez glave storjeno, gotovo skaženo.
Bolje je i brez roke nego brez glave.
Glava vlada in ne noge.
Kdor nima v glavi, mora imeti v petah.
Glava za glavo. — Glava za glavo — najkrajše pravo.

Na glavi orjaka so palčki velikani.
(Majhne ljudi veliki pokonci drže.)

Kdor hoče visoko priti, mora trden v glavi biti. — Kdor nima v glavi, naj ne izkuša na visoko.

Visoko glavo nosi prazen klas, prazen sod ima velik glas. — Prazne glave ljubijo dolge naslove.

Prebrisan glava pa pridne roke so boljše bogastvo kot zlate gore.

Modri glavi eno oklo zadosti.

Učena (modra) glava tudi po smrti govori. *(Po slavnih delih.)*

Modra glava ima kratek jezik in tanka ušesa.

Če je bolj prazna glava, bolj je zgovoren jezik in glasnejša so usta. — Malo glave, veliko besedi.

Kakor glava, tako govor.

Kdor si hoče obvarovati glavo, varuje naj usta.

Glava z jezikom ima dvojno vrednost. — Glava brez jezika — slava ni velika. *(Ako kdo sicer veliko vé, pa ne zna spretno povedati, nima prave veljave.)*

Dobra glava ne pride nikjer v tujino. *(Se hitro udomači.)*

Ena dobra glava živi sto slabih.

Majhna glava ima tudi lahko velike misli. — V majhni glavi je večkrat veliko razuma.

Večja glava, večji glavobol.

V lepi glavi so večkrat divji možgani.

Debela glava, drobni možgani.

Pokornih glav sablja ne seka.

Glava bojazljivca se ne razbije. *(Ker se ogiblje nevarnosti.)*

S plešasto glavo se je težko tepsti. *(Starer in izkušenega človeka je težko v zadrego pripraviti.)*

Preobložena glava in preobložen voz lahko škodo napravita.

Učena glava je nož brez držaja.

Navadne glave bero v zgodovini preteklost, modre prihodnost.

Trda glava dobro drži, kar pridobi.

Najneumnejša glava dobi najboljšo blazinico.

V vsaki glavi je nekaj modrosti. *(Toda ne v vsaki enoliko.)*

Iz temne glave prihaja tema.

Bolje je oslovska glava nego konjski rep.

Če je glava zdrava, se vsi udje dobro počutijo. — Če glava boli, tudi drugim udom dobro ni. — Če leži glava, leži vse. — Če je glava bolna, izražajo vsi udje sožalje. — Kakor glava, tako telo. *(Prospeh vsakega društva in podjetja je zlasti odvisen od do-brega vodstva.)*

Kolikor glav, toliko misli. — Kolikor glav, toliko pameti. — Veliko glav, veliko misli. — Druga glava, druge misli.

Iz mnogo glav je dobro sveta iskati.

Kjer je veliko glav, tam ni nobene.

Dve trdi glavi redkokrat soglašata.

Veliko glav je težko spraviti pod en klobuk.

Ko bi imeli vsi eno glavo, bi potrebovali tudi vsi le en klobuk. *(Ko bi bili vsi enakih misli, bi lahko imeli vse skupno.)*

Ko je glava polna spanja, se največ sanja.

Če je glava brez skrbi, se vso noč mirno spi.

Ko je vinjena glava, marsikaj iz srca priplava.

Tretja glava težko nosi. *(Skrivnost, ki jo vedo trije, ostane težko prikrita.)*

Bolje je v glavi nego v knjigi.

Glava ni pismo. *(Glava pozabi; kar je zapisano, ostane.)*

Venec na glavi, pa strgani rokavi.

Na glavi kinč, v glavi nič.

Vsakomur je njegova glava najboljša.

Glava izgubljena, vse izgubljeno.

Kdor izgubi glavo, izgubi tudi ušesa.

(Ne poslušaj dobrega sveta.)

Kaj pomaga modra glava, če gredo noge svojo pot?

Kdor nima glave na pravem kraju, mu jo je treba postaviti na pravi kraj.

Kdor ima sam glavo, mu je ni treba iskati na posodo.

Kdor ima glavo, si že najde klobuk. *(Kdor kaj zna, si že poišče primerno službo.)*

Kdor ima stekleno glavo, ne sme lučati kamenja. — Kdor ima glavo iz voska, naj nikar ne hodi na sonce. *(Kdor je sam poln napak, naj nikar ne obsoja drugih.)*

Kdor vtika glavo v ogenj, si mora lase prismočiti.

Krvava glava je posredovalčevo plačilo. *(Ne vmešavaj se v prepire drugih ljudi.)*

Glava in železo zarjavi, če se ne rabi.

Hladna glava, gorke noge zdravnika od hiše podé.

Če se glava pobeša, vzdigu roke. (*Delo je posebno dober pomoček zoper otožnost. Tudi v tem pomenu: Povzdigu roke v molitvi!*)

Glavo in srce domovini!

Bolje je izgubiti glavo nego dušo (nego vest omadeževati).

Reki: Ima (mesto možganov) slamo v glavi.

Tega mi je treba kot luknje v glavi.

Tvoja (njegova) glava, tvoj (njegov) svet.

(*Pomagaj si, kakor veš in znaš.*)

Ne prime se ga, ko bi mu v glavo vlival.

Mu gre za glavo. (*Za življenje.*)

Ne moreš z glavo skož zid.

Ne izgubiti glave! (*Ne obupati, ne izgubiti poguma, če slabo gre; marveč dobro preudariti okoliščine in rabiti primerna sredstva.*)

Na glavo pasti. (*Neumen biti. Rabi se v nikalnem zmislu, n pr. ni na glavo padel.*)

Na glavo postaviti. (*Narobe narediti.*)

Svojo glavo imeti.

To nima ne glave ne repa. — Nima ne nog ne glave. (*Zmedena reč!*)

To mu po glavi roji. (*Vedno misli na to.*)

To ni zrastle v tvoji (njegovi) glavi.

To mu bo še dolgo po glavi šumelo.

(*Ne bo pozabil kmalu.*)

Glavo pobesiti. (*Izgubiti pogum.*) — Glavo pobešati. (*Hliniti pobožnost.*)

Glavo pokonci nositi (držati). (*Prevzeteti biti.*)

Drži glavo kot mačka, ki miš nese.

Glavo in vrat zastaviti.

Ima polno glavo. — Ne ve, kje se ga glava drži. (*Ima preobilo opravkov.*)

Glavo iz zanjke potegniti. (*Pravočasno se rešiti.*)

Glava na pravem kraju (na pravem koncu).

Ga že dolgo ni glava bolela. (*O pretepaču, ki izziva.*)

Glave stikati. (*Skrivnosti pripovedovati.*)

Komu čez glavo zrasti. (*Ne več pokoren in poslušen biti.*)

Glavo si beliti.

Za glavo krajši. (*Obglavljen.*)

Glavo ti bom med ušesa stisnil. (*Šaljivo pretenje otroku, ki se ga zelo ustraši, dasi ni nič hudega.*)

Zgled za pojasnilo poroznosti.

Ko prineso juho na mizo, reče Dragec: »Oče, jaz pa si upam ves ta plošček juhe pojesti z vilicami.« — Oče: »Kdo ti bo to verjel?« — Dragec: »No, ata, ali stavite eno krono?« — Oče: »Pojdi se solit s svojimi stavami! Vendar to pot bodi, protistava ena krona!«

Dragec prične nalogo; nadrobi si belega kruha v juho, toliko, da posrka kruh vsu juho; potem poje z vilicami vse, kar je bilo na ploščku. Zmagoslavno iztegne roko in vzklikne: »Ali ste videli?«

Oče: »Ti navihanec, ti! Ná, tu imaš krono!«

Iz šole.

Katehet: Kdo laže?

Učenec: Laže tisti, kdor ima kratke noge.

Nove knjige in listi.

Andrej Rapé. **Mladini IV.** in V. zvezek. S slikami. V Ljubljani 1915. V založbi »Društva za zgradbo učiteljskega konvikta«. Cena vezanemu zvezku 1 K, po pošti 16 vin. več. — G. Rapé je spreten mladinski pisatelj. Piše živahno; morebiti tuptam se preživahno, kot n. pr. »V majniškem jutru« (IV. zvezek). Sicer pa je njegovo pripovedovanje lahkotno, otroškemu mišljenju primerno. Dvojno reč moramo tu še posebno pohvaliti. Spisi so mnogovrstni in zato je ta zbirka jako mikavna. Zlasti pa nam je všeč, da se večkrat poudarja tudi verski moment. Družinska in otroška molitve se pogostokrat upošteva. Le v sestavku »Krivčeva izpoved« naj bi bilo naravnost povedano, da je Hodnik prejel zakrament sv. pokore, ker le zakramentalna izpoved more človeka tako potolažiti in umiriti, kakor nam opisuje ta sicer lepa povest. (Pri kaki novi izdaji naj bi se še to — četudi le mimogredé — omenilo, zato da je mladi čitatelj popolnoma na jasnem.) Priporočamo oba zvezka.

Računska naloga.

(Fr. Ojstrič.)

Ali je sledeči račun prav izvršen? In če je prav rešen, kako se glasi z besedami?

$$100 + 60 = 200$$

Šaljivo vprašanje.

Kdo je povsod doma, kamor pride?

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnji številki.)*

*Med rešilci rebusa je pomotoma zadnjič izostalo ime marljivega rešilca Ivana Šesko, Brdo, Štaj., kar bodi s tem popravljenno.

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsakega meseca in stane s prilogo vred za vse leto 5:20 K za pol leta 2:60 K. — Uredništvo in upravništvo Pred škofijo št. 9 v Ljubljani.

Izdaja društvo „Pripravniški dom“. — Urejuje Ant. Kržič. — Tiska Katoliška Tiskarna v Ljubljani.